

ก 2568

กรุงเทพมหานครกิจ

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2841 วันจันทร์ที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2539

จุดประกาย

ศึกชิงฟอสซิลประวัติศาสตร์ เรื่องวุ่นๆ ของไดโนเสาร์

ตื่นเต้นกันไปทั่วหลังจากประกาศออกมาแล้วว่า กระดูกไดโนเสาร์ที่ขุดค้นพบ
ในอุทยานแห่งชาติภูเวียงจังหวัดขอนแก่นนั้น มีอายุเก่าแก่ที่สุดในโลก
ผลที่ตามมาหลังจากนั้นคือกระแสของความเป็น 'ท้องถิ่นนิยม'
'ลูกหลานไปทั่วทั้งจังหวัด จนกระทั่งมีการรวมตัวกัน
เรียกร้องให้นำกระดูกดังกล่าวกลับมายังพื้นที่ที่ขุดพบ
ปิยะราช อินทรพานิช รายงานเบื้องหน้าเบื้องหลัง

วางการธรณีวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับโลกดึกดำบรรพ์ และไดโนเสาร์ทั่วโลกย่นตีกับข่าวของสำนักข่าวเอเอฟพี ที่รายงานว่า **เอริค บูฟเฟต์** นักโบราณชีววิทยาชาวฝรั่งเศสได้ขุดค้นพบซากฟอสซิลไดโนเสาร์พันธุ์ไทแรนโนซอร์สที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในโลกราว 120-130 ล้านปี เป็นข่าวใหญ่ที่คนไทยก็น่าจะได้ 'ร่วมเฮ' ดังๆ กว่าครึ่งโหลๆ เพราะว่าซากไดโนเสาร์ที่ว่านี้ถูกขุดค้นพบที่เมืองไทย ณ เขตอุทยานแห่งชาติภูเวียง อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น

คณะนักโบราณชีววิทยาชาวฝรั่งเศส ซึ่งนำโดยบูฟเฟต์ร่วมกับนักธรณีวิทยาชาวไทยซึ่งนำโดย **วราวุธ สุธีธร** เจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรธรณี ขุดค้นพบในเดือนสิงหาคม 2536 แล้วจัดส่งฟอสซิลส่วนหางและสะโพกไปตรวจสอบอายุที่ประเทศฝรั่งเศส และบูฟเฟต์ เพิ่งเปิดเผยเรื่องนี้ผ่านบทความของเขาซึ่งตีพิมพ์ในนิตยสาร Nature ฉบับวันที่ 20 มิ.ย.นี้

ไซอาโมไทแรน นัส อีซานเนซิส (Siamotyrannus Isanensis) คือชื่อของ 'โคตรไทแรนโนซอร์' ไดโนเสาร์กินเนื้อพันธุ์ใหม่ตัวนี้ เป็นการตั้งชื่อเพื่อเป็นเกียรติแก่ประเทศและท้องถิ่นที่ค้นพบ 'Siam' หมายถึง สยามอันเป็นชื่อเดิมของประเทศไทย บวกกับ Tyrannus ซึ่งเป็นภาษากรีกแปลว่า

'เจ้าพิภพ' ส่วน 'Isan' ย่อมหมายถึงภาคอีสานซึ่งเป็นที่ตั้งของ 'บ้านเวียง' ข่าวใหญ่นี้ทำให้เมืองไทยดังกระฉ่อนโลกอีกครั้ง ในฐานะที่เคยเป็น 'บ้านเก่า' ที่ 'เก่าที่สุด' ของไดโนเสาร์พันธุ์ไทแรนโนซอร์สเท่าที่มีการขุดค้นพบในโลกปัจจุบัน

และนี่อาจจะเป็น 'โอกาสทอง' ที่จะกระตุ้นความคึกคักของวงการวิทยาศาสตร์ด้านธรณีวิทยา โบราณชีววิทยาว่าด้วยสัตว์ดึกดำบรรพ์และไดโนเสาร์ในบ้านเรา และรวมไปถึงการท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่นโดยตรง

ทั้งนี้ทั้งนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับว่าเรา (อันหมายรวมถึงภาครัฐเอกชน ประชาชน) ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้กันมากน้อยเพียงใด และ 'เราจะทำอะไรกันดี?' จึงจะถูกต้องและเหมาะสมไปกว่ากระแสไดโนเสาร์ฟีเวอร์ที่กำลังเป็น 'ศึกชิงกระดูกไดโนเสาร์' อยู่ในเวลานี้

พลิกประวัติศาสตร์วงการสัตว์โลก ล้านปี
การศึกษาเรื่องของสัตว์ประหลาดร่างยักษ์แห่งโลกดึกดำบรรพ์ชนิดนี้ไม่มากกว่าร้อยปีแล้ว ในการประชุมของสมาคมวิทยาศาสตร์ก้าวหน้า เมื่อปีพ.ศ.2384 **ดร.ริชาร์ด โอเวน** นักวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษ เป็นผู้ตั้งชื่อ

ไดโนเสาร์ หรือ Dinosaur ซึ่งมาจากภาษากรีก 2 ตัวคือ Deinos ที่แปลว่า 'น่าเกลียดน่ากลัว' กับ Sauros ที่แปลว่า 'กิ้งก่า'

หลังจากนั้น ก็มีการขุดค้นวิจัยฟอสซิลของไดโนเสาร์กันอย่างคึกคักเริ่มจากประเทศในยุโรป เยอรมนี, ฝรั่งเศส และในดินแดนแถบตะวันตกของทวีปอเมริกาเหนือ ตั้งแต่ อัลเบอร์ตา แคนาดา เรื่อยลงไปถึงทางใต้ของรัฐเท็กซัสของอเมริกา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการขุดค้นพบฟอสซิลไดโนเสาร์มากที่สุดแห่งหนึ่ง

ความคึกคักนี้ถึงขั้นมีการแข่งขันกันขุด ตั้งทีมล่าไดโนเสาร์ โดยมีเอกชน

ให้เงินสนับสนุน ทำให้พบซากไดโนเสาร์นับร้อยๆ ชนิด ได้ฟอสซิลนับแสนชิ้น ปัจจุบันประมาณว่า มีซากไดโนเสาร์กว่า 340 ชนิดที่ถูกขุดค้นพบ มันที่เขาคิดว่าน่าจะเป็น

ในวงการไดโนเสาร์เชื่อกันว่า พวกมันน่าจะเคยมีชีวิตอยู่ในช่วงประมาณ 200 ล้านปีเศษ และสูญพันธุ์ไปเมื่อ 65 ล้านปีก่อน ประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงไม่รู้จบก็คือปริศนาความตายของ

การสูญสิ้นเผ่าพันธุ์ของสัตว์ยักษ์ล้านปีกว่า 80 ทฤษฎี แต่ภายหลังถูกสรุปลงเหลือ 2 ทฤษฎีที่ฟังขึ้นที่สุด

หนึ่ง ทฤษฎีดาวหาง-อุกกาบาต หรือทฤษฎีนอกโลก ที่ว่ากันว่า เมื่อ 65 ล้านปีที่แล้วมีอุกกาบาตหรือดาวตกขนาดใหญ่จากนอกโลกตกลงมากระทบโลก ทำให้สัตว์พวกหนึ่งตายทันทีเนื่องจากแรงระเบิด และเกิดฝุ่นละอองเมฆหมอกปกคลุมโลกจนโลกมืดไปช่วงหนึ่ง เมื่อโลกมืด สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง พืชพันธุ์ต้นไม้ตายจนหมด อาหารขาดแคลน สัตว์ต่างๆ รวมทั้งไดโนเสาร์จึงล้มตายจนสูญพันธุ์

ไปในที่ที่สุด
สอง ทฤษฎีทวีปजर หรือทฤษฎีในโลก ที่ว่ากันว่า เดิมโลกในยุคที่ไดโนเสาร์เคยครองเมื่อ 220 ล้านปีก่อนเป็นมหาทวีปที่เป็นแผ่นดินผืนเดียวกัน เรียกว่า 'แพนเจีย' (Pangaea) สัตว์บกในยุคนั้นจึงสามารถท่องไปได้ทั่ว รวมทั้งมีการผสมพันธุ์ ถ่ายทอดพันธุกรรมระหว่างกันได้

แต่ภายหลังยุคจูราสสิก คือประมาณ 150 ปีก่อน เกิดการเลื่อนตัวของเปลือกโลก แบ่งมหาทวีปออกเป็น 2 ผืนใหญ่ ผืนทางซีกเหนือเรียกว่า 'ลอเรเชีย' (Laurasia) ผืนทางซีกใต้เรียกว่า 'กอนด์วานา' (Gondwana) เมื่อแผ่นทวีปค่อยๆ แยกตัวออกจาก

กันนั้นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศทั่วทั้งโลก ทำให้สัตว์ต่างๆ ตายลง และยุคต่อมาอาจมีการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอย่างรุนแรง มีภูเขาไฟระเบิดทำให้ไดโนเสาร์สูญพันธุ์ไปหมด

ทฤษฎีหลังถูกมองว่า 'ตกสมัย' ไปแล้ว ส่วนทฤษฎีแรกได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ทั้งจากนักฟิสิกส์ นักดาราศาสตร์ รวมทั้งประชาชนทั่วไป ในขณะที่วงการนักโบราณชีววิทยานั้นมีทั้งพวกที่บอกว่าทฤษฎีนี้ฟังขึ้น บางพวกก็ยังติดใจสงสัย และหลายคนบอกว่า เป็นไปไม่ได้

คำตอบของ
ปริศนาคความตายของ
ไดโนเสาร์นี้ นัก

โบราณชีววิทยาต้องการขุดค้นซาก
ไดโนเสาร์ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกเพื่อ
เชื่อมโยงข้อมูลที่น่าจะเป็นจริงที่สุด การ
ค้นพบซากไซอาโมไทแรนนัส จึงมีความ
สำคัญยิ่ง ไม่เฉพาะแต่เพียงว่า มันมีอายุ
เก่าแก่ที่สุดในโลกเท่านั้น

บุฟเฟโตต์ เชื่อว่า การค้นพบครั้งนี้
ถือเป็นการพลิกโฉมหน้าประวัติศาสตร์
ของการศึกษาเกี่ยวกับไดโนเสาร์ครั้ง
สำคัญด้วยการบ่งชี้ทางชีวธรณีวิทยา
โดยสามารถย้อนบันทึกประวัติศาสตร์
เกี่ยวกับไดโนเสาร์พันธุ์ไทแรนโนซอร์
กลับไปอีก 20 ล้านปี ซึ่งมันจะมีชีวิตอยู่ใน
ในยุคครีเตเชียส หรือเมื่อ

65-165 ล้านปีมาแล้ว

"การค้นพบฟอสซิลไดโนเสาร์
หลายตัวในเขตป่าภูเขาเวียงสวนเป็นพันธุ์
กินพืช แต่ไซอาโมไทแรนนัสเป็นตัวแรก
ที่เป็นพันธุ์กินเนื้อ ซึ่งไดโนเสาร์ตระกูล
ไทแรนโนซอร์ส่วนใหญ่จะพบในดินแดน
อเมริกาเหนือ มองโกเลีย และจีน มี
อายุระหว่าง 65-80 ล้านปี...ไซอาโมไท
แรนนัสถือว่ามีอายุเก่าแก่ที่สุดในบรรดา
สายพันธุ์ไทแรนโนซอร์ที่พบในเอเชีย
เช่น พันธุ์เล็กโครซอร์สที่พบใน
อินเนอร์มองโกเลีย ประเทศจีน.."

การค้นพบซากไดโนเสาร์ที่เก่าแก่
ที่สุดในโลกครั้งนี้ ยังเป็นหลักฐาน
สำคัญที่สนับสนุนทฤษฎีของบุฟเฟโตต์
ที่เชื่อว่า ไดโนเสาร์พันธุ์ไทแรนโนซอร์มี
ต้นกำเนิดที่เอเชีย และต่อมา
วิวัฒนาการออกไปหลายพันธุ์ หลาย
ขนาด และมีเท้าที่สามารถเร่งความเร็ว
ได้ต่างกันตามทวีปที่มีมันอาศัยอยู่

"วิวัฒนาการของไดโนเสาร์สาย
พันธุ์ไทแรนโนซอร์ส น่าจะเกิดขึ้นในทวีป
เอเชีย โดยเผ่าพันธุ์ของมันแพร่ไปใน
บริเวณทวีปเอเชียตอนกลาง และอาจไป
ถึงทวีปอเมริกาเหนือด้วยโดยผ่านทาง
ช่องแคบแบริง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้จม
หายไปในมหาสมุทรในยุคครีเตเชียส
ตอนต้น.."

**ญาติ'ที-เร็กซ์'พันธุ์คู่แข่ง'จูราสสิค
พาร์ค'**

บุฟเฟโตต์ ระบุในบทความของเขา
เขาว่า ซากของไซอาโมไทแรนนัสที่ค้น
พบนี้มีขนาดตัวเล็กกว่าพันธุ์ต้นสาย
ของมัน โดยน่าจะมีขนาดตัววัดจากจมูก
ถึงปลายหางยาวประมาณ 6.3 เมตร (21
ฟุต) หรือมีขนาดเล็กเพียงครึ่งหนึ่งของ
ไทแรนโนซอร์ส เร็กซ์ หรือ 'ที-เร็กซ์'
ไดโนเสาร์พันธุ์คู่ร่วมสายพันธุ์ของมันที่
เป็นตัวเอกใน'จูราสสิค พาร์ค' หนังสือ
ดังของสตีเวน สปีลเบิร์ก ที่ออกมามาก
เงินเป็นว่าเล่นทั่วโลกเมื่อ 3 ปีก่อน และ
ส่งผลต่อการปลุกชีพไดโนเสาร์ให้เป็น
ที่สนใจของผู้คนทั่วโลกได้อย่างน่า
อัศจรรย์..

"ฟันแต่ละซี่ของไซอาโมไทแรน
นัสน่าจะยาวถึง 4 นิ้ว และมันอาจจะกิน
เนื้อของไดโนเสาร์กินพืช (ซอโรพอด)
ซึ่งบางตัวอาจมีขนาดและน้ำหนักมาก
กว่ามันถึง 2 เท่าเป็นอาหาร...มันจะ
เคลื่อนไหวด้วย 2 เท้าหลัง มีขาหน้า
ที่สั้นมากและแต่ละข้างจะมีเพียง 2 นิ้ว
กะโหลกของมันกลวงเหมือนกะโหลก

นก..." บุฟเฟโตต์ สันนิษฐานรูปร่างของ
มันที่เขาคิดว่าน่าจะเป็น
**โอกาสของนักค้นคว้าคิดค้น
ไดโนเสาร์**

การศึกษาเรื่องโลกดึกดำบรรพ์
และไดโนเสาร์ในเมื่อไทยนั้น หากนับ
จากที่ฟอสซิลไดโนเสาร์ถูกพบครั้งแรก
ที่ภูเวียงเมื่อปี 2519 ก็เป็นเวลา 20 ปี
เต็มพอดี ต่อมาจึงขุดค้นพบในแหล่ง
อื่นๆ อีก เช่นที่ จ.ชัยภูมิ, อุทยานแห่ง
ชาติห้วยหวด กิ่งอ.เต่างอย จ.สกลนคร,
อ.ภูผินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์ และอีก
แหล่งหนึ่งคือที่วัดสักกะวัน อ.สหัสขันธ์
จ.กาฬสินธุ์ ที่ซึ่งกรมทรัพยากรธรณีนำ
ซากฟอสซิลของไซอาโมไทแรนนัส อีซา
เนนซิส ไปศึกษาวิจัยและเก็บรักษาไว้
แม้ว่าจะมีการขุดค้นพบฟอสซิล

หลอมแบบก่อนประกอบเป็นรูปร่าง

ไดโนเสาร์และสัตว์โบราณในประเทศ
เป็นจำนวนไม่น้อย แต่ภาพโดยรวมแล้ว
จะพบว่า ทางภาครัฐยังไม่ได้ให้การ
สนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้งด้านการขุด
ค้น การศึกษาในเชิงธรณีชีววิทยาเพื่อ
สืบค้นถึงความเร่งรีบของโลกยุคก่อน
ประวัติศาสตร์อันจะเป็นประโยชน์อย่าง
มากต่อวงการวิทยาศาสตร์โลก การส่งเสริม
ให้ประชาชนได้เรียนรู้และภาค
ภูมิใจต่อสิ่งที่ถือว่าเป็นสมบัติของโลกที่
มีในท้องถิ่นของตนเหล่านี้

รวมไปถึงการพัฒนาแหล่งขุดค้น
พบซากฟอสซิลไดโนเสาร์ให้เป็นแหล่ง
ท่องเที่ยว แหล่งทัศนศึกษาของนัก
เรียนนักศึกษาและประชาชน ซึ่งจำเป็นต้อง
มีพิพิธภัณฑ์เพื่อการจัด
แสดงและเป็นศูนย์ศึกษาวิจัยที่เป็น
ระบบ

หลายฝ่ายทั้งทางอุทยานฯภูเวียง
ฝ่ายโบราณชีววิทยา กรมทรัพยากร
ธรณี และทางจังหวัดขอนแก่น
พยายามผลักดันโครงการสร้าง
"พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ธรรมชาติ
วิทยา" ขึ้นที่อุทยานแห่งชาติภูเวียงมา
เป็นเวลา 6-7 ปีแล้ว แต่ก็ไม่มีความคืบ
หน้า แม้ว่าทางการท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย (ททท.) พร้อมจะ
สนับสนุนงบประมาณราว 20 ล้านบาท

ชิ้นนี้สำคัญ

ในช่วงต้นและมีการจัดเตรียมสถานที่
ก่อสร้างไว้แล้ว แต่ติดปัญหาใหญ่ที่
หน่วยงานรัฐด้วยกันเอง

เมื่อทางสำนักงานนโยบายและ
แผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิ
ทยาศาสตร์ฯ คัดค้านการสร้างพิพิธภัณฑ์
ดังกล่าว เพราะเกรงว่าจะไปทับกับ
แหล่งสำรวจแร่ยูเรเนียม อีกทั้งจะมีการ
กำหนดให้อุทยานแห่งชาติภูเวียงอยู่ใน
เขต "อนุรักษ์ประวัติศาสตร์และศิลป
วัฒนธรรม" ในเร็วๆ นี้อีกด้วย

บริเวณที่พบซากกระดูกไดโนเสาร์ จะได้รับการดูแลอย่างดี เพราะถือว่าเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญของการวิวัฒนาการของโลก

อุดมศักดิ์ สุพรรณพงษ์ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูเวียง อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น กล่าวว่ ถือเป็นโอกาสทองที่หน่วยงานรัฐจะได้หยิบฉวยมาประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ยอมรับ และผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดต่อไป

“แต่ละเดือนมีนักท่องเที่ยวไปเที่ยวประมาณสามพันคน บางเดือนก็มากถึงหนึ่งหมื่นคน เราก็ไม่ได้เก็บค่าธรรมเนียมอะไร หนึ่งไม่ตีแล้วเราให้เขาตีตัวเข้าไปดู เราก็คงถูกตำหนิแน่...”

คงสะท้อนการสนับสนุนจากภาครัฐต่อแหล่งค้นพบซากไดโนเสาร์ได้ดีทีเดียว “ที่ผ่านมาหน่วยงานรัฐไม่ค่อยตื่นตัวให้ความสนใจกันเท่าที่ควร ทางอุทยานฯพยายามประสานกับหน่วยงานรัฐอื่นๆ ที่เขามีงบประมาณจะมาสนับสนุนได้อย่าง ททท. หรือทางจังหวัด เราเสนออยากให้มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สัตว์ที่มีกระดูกสันหลัง ซึ่งก็จะรวมถึงไดโนเสาร์ ผลักดันมา 6-7 ปีแล้ว

แต่ก็ไม่ได้ผล ติดปัญหาว่า ทางสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (สวล.) กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ จะประกาศให้อุทยานภูเวียง เป็นพื้นที่อนุรักษ์ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม เช่นเดียวกับผาแต้มและบึงบรเพ็ด ทางหน่วยงานที่เขาจะสนับสนุนงบเราจึงล้งเลอยู่”

“ก็น่าเสียดายมากทีเดียว ความจริงในเมื่อเรามีของมีค่าระดับโลกอย่างนี้ก็น่าจะมีมาตรการคุ้มครองดูแล และพัฒนาที่เหมาะสมเป็นพิเศษ อาจจะประกาศเป็นเขตพื้นที่ใช้ประโยชน์พิเศษ (Special Use Zone) ผมว่าถ้าจำเป็นก็ต้องทำ เราเลือกได้นี่จะเป็นพื้นที่ไหนที่ไม่กระทบกระเทือน (เขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม) ถ้าอนุรักษ์แล้วไม่มีอะไรดีขึ้น ทั้งไว้ให้เสื่อมโทรมสู่เอามาปรับปรุงไปรื้อมาให้คนท้องถิ่นได้เห็นคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจแล้วช่วยกันดูแลรักษาไม่ได้หรอก เหมือนของดีสวยงามเก็บใส่ตู้หีบไว้ก็ไร้ประโยชน์...” สดลศักดิ์ กล่าว

ด้าน ประภา ยุวพันธ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ยืนยันว่า ทางจังหวัดจะมีมาตรการเพื่อช่วยพัฒนาอุทยานภูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญต่อไป โดยจะประสานกับททท.

เพื่อผลักดันให้มีการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ แม้ว่าทางสำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจะคัดค้านการสร้างพิพิธภัณฑ์ดังกล่าวก็ตาม

“สร้างที่หลุม 9 ตรงที่พบซากไดโนเสาร์เก่าแก่ที่สุด แล้วนำซากไดโนเสาร์ที่ขุดพบในประเทศไทยทั้งหมดรวมทั้งซากดึกดำบรรพ์อื่นมาไว้ที่นี่ เพราะการขุดค้นพบครั้งแรกที่นี่...” ผู้ว่าฯประภา กล่าว

ส่วน สามพร มณีไมตรีจิต ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 จ.ขอนแก่น กล่าวถึงเรื่องการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญว่า ได้ขอ

งบประมาณสำหรับปี 2539 เป็นเงิน 20 ล้านบาท เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภูเวียง ซึ่งขณะนีการอนุมัติงบก็ยังมีปัญหาอยู่ เนื่องจากติดปัญหาเดิมๆ คือ หากจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ภายในอุทยานฯทางสำนักงานโยธาฯและแผนสิ่งแวดล้อมไม่ยอม เพราะเกรงจะกระทบต่อแหล่งแร่ยูเรเนียม

“ททท.เขต 3 จึงเลือกพื้นที่ใหม่ไว้ 2 แห่ง คือบริเวณโคกสนามบิน และบริเวณที่ตั้งอำเภอนาคูเดิม ซึ่งเมื่อเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา กองประสานแผนเอกชนของททท.ส่วนกลางก็ได้มาดูพื้นที่แล้ว เมื่อพื้นที่ภายในอุทยานฯติดปัญหาก็คงเสนอว่า ให้ไปตั้งพิพิธภัณฑ์ในตัวเมืองขอนแก่น หรือไม่ก็ที่กรุงเทพฯ เสียเลย เมื่อหาข้อสรุปไม่ได้จึงต้องชะลอโครงการไว้ก่อน”

“ทางททท.เขต 3 คงเป็นเพียงผู้ตามเท่านั้น คงต้องให้ทางอุทยานฯ เจ้าของพื้นที่ ทางกรมทรัพยากรธรณี รวมทั้งทางสวล.เป็นตัวหลักในการดำเนินการ” นางศันสนีย์ กล่าว

กระตูกแต่ละชิ้นต้องใช้ความพิถีพิถันอย่างมาก เพื่อให้ได้กระตูกที่สมบูรณ์ที่สุด

ศึกชิงฟอสซิลไดโนเสาร์

กระแสผลักดันให้มีการสร้างพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์นั้นแยกไม่ออกกับอีกกระแสหนึ่งที่มีวอลชนในพื้นที่มีส่วนร่วมมากกว่า นั่นคือการประกาศทวงคืน

ซากกระตูกไดโนเสาร์ทั้งหมดที่เคยขุดค้นพบที่ภูเวียง ซึ่งกรมทรัพยากรธรณีเป็นผู้เก็บรักษาไว้ ส่วนหนึ่งอยู่ที่กรุงเทพฯ อีกส่วนหนึ่งซึ่งรวมถึงซากของไซอาโมไทแรนนิส เก็บไว้ที่วัดป่าสักกะวัน อ.สหัสขันธ์ จ.กาฬสินธุ์

เสรี พิจิตรศิริ นายอำเภอภูเวียงเป็นคนแรกที่ 'ออกโรง' โดยบอกว่าไดโนเสาร์ภูเวียงต้องอยู่ที่ภูเวียง ต้องมีการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ที่นี่ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญต่อไป หากมีการตั้งงบประมาณที่กรุงเทพฯ ผมจะคัดค้านอย่างเต็มที่ เพราะจะไม่เกิดประโยชน์กับอ.ภูเวียงที่เป็นจุดขุดค้นพบเลย ในต่างประเทศทั่วโลก ขุดพบที่ไหนเขาก็สร้างพิพิธภัณฑ์กันตรงนั้น

ตามมาด้วย ผู้ว่าฯขอนแก่นประกาศว่า ตอนนี้กระตูกไดโนเสาร์เหลืออยู่ที่อุทยานภูเวียงแค่ 20% เท่านั้น นอกจากที่ชาวบ้านขุดไปทำพระเครื่องแล้ว กรมทรัพยากรธรณีนำไปวิจัยและเก็บไว้ที่กรุงเทพฯ โดยไม่แจ้งให้ทางอำเภอและทางจังหวัดทราบ หากวิจัยเสร็จแล้วก็ควรส่งคืน หากกลัวหายเราเก็บไว้ที่อำเภอหรือจังหวัดก็ได้ ไม่ใช่เก็บไว้ที่กรุงเทพฯ หรือที่กาฬสินธุ์ ต้องให้เกียรติสถานที่ที่ขุดพบ

"หากต้องการแบ่งบางส่วนเก็บไว้ก็ขอให้แจ้งมา จะมีการพิจารณาอีกครั้ง ผมจะต่อสู้ถึงที่สุดเพื่อนำกระตูกไดโนเสาร์กลับมาไว้ที่ อ.ภูเวียง" ผู้ว่าฯประกาศกล่าวตู่

ในพื้นที่อ.ภูเวียงเอง ชาวราชการพ่อค้า ประชาชนทั่วไป ชวนรับกับฝ่ายอำเภอและจังหวัดกันทีเดียว มีความตื่นตัวในการเรียกร้องกระตูกไดโนเสาร์คืน โดยมีการเข้าพบนายอำเภอเพื่อถามความคืบหน้า

ในตัวจังหวัดขอนแก่น ภาคเอกชนโดยนายวราวุธ พัดมณีดำรงจิตร นายกสมภาคธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น ได้ประสานกับ ททท. เขต 3 หัวหน้าอุทยานฯ นักการเมืองท้องถิ่นเอกราชหรือกันเพื่อผลักดันการสร้างพิพิธภัณฑ์ รวมถึงการทวงกระตูกไดโนเสาร์คืนจากกรมทรัพยากรเพื่อมา 'กลับบ้าน'

แต่ทางด้านวราวุธ นักธรณีวิทยาฝ่ายโบราณคดีวิทยา กรมทรัพยากรธรณีหนึ่งในคณะผู้ขุดค้นพบไดโนเสาร์ที่มีอายุมากที่สุดในโลก กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า ขอให้ประชาชนอย่าคำนึงว่า ค้นพบตรงไหนมันจะต้องอยู่ตรงนั้น ในทางปฏิบัติเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของกรมทรัพยากรธรณีที่จะต้องสำรวจ ค้นคว้า ศึกษาวิจัย และเก็บรักษากระตูกไดโนเสาร์ทั้งหมดอย่างดีที่สุด เพราะมันเป็นสมบัติของประเทศชาติ ไม่มีใครหรือจังหวัดใดเป็นเจ้าของ

"เรามีคณะทำงานที่เป็นระบบขั้นตอน มีหลักการ มีการประมวลผล จัดหมวดหมู่อย่างชัดเจน เรามีความรักและห่วงแหนมากกว่าใครทั้งสิ้น ทางเราจะเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีที่สุด ประชาชนไม่ต้องเป็นห่วง...ไม่จำเป็นต้องมาทวงคืนหรือเรียกร้องไปเก็บไว้ที่ใดที่หนึ่ง น่าจะไปทวงคืนกับชาวบ้านที่ลักลอบขุดไปจากหลุมจะดีกว่ามาทวงคืนจากกรมทรัพยากร"

"การที่จะนำกลับไปแสดงในที่ที่ค้นพบได้คงต้องใช้เวลานาน เพราะต้องรอให้มีอาคารจัดเก็บที่ถูกต้องและปลอดภัยเสียก่อน..." วราวุธ กล่าวซึ่งในที่นี้ก็หมายถึงการมีพิพิธภัณฑ์นั่นเอง

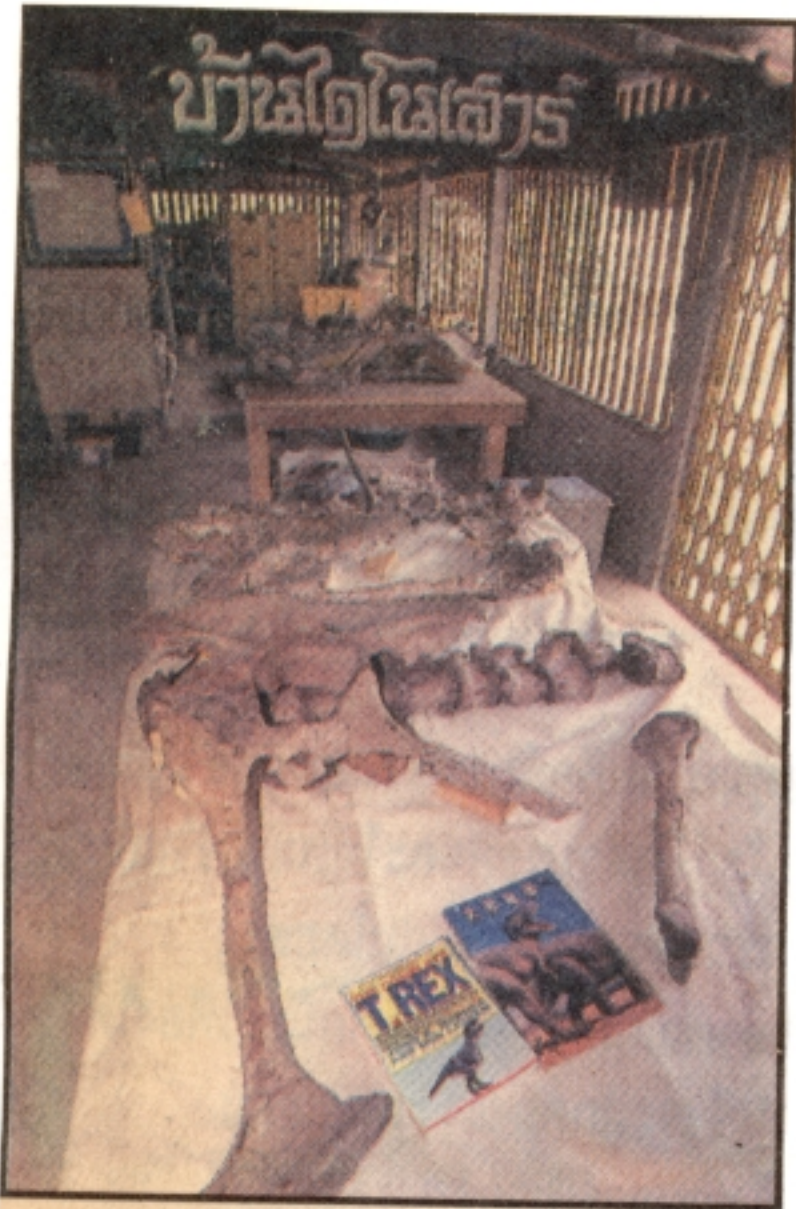
เช่นเดียวกับ **ปรีชา อรรถวิวัฒน์** อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี ที่ชี้แจงว่า จะสร้างพิพิธภัณฑ์ในทุกๆ ที่ที่ค้นพบซากไดโนเสาร์ การที่ต้องนำซากไดโนเสาร์ไปเก็บไว้ที่กรมทรัพยากรในกรุงเทพฯ นั้น หากการสร้างพิพิธภัณฑ์อย่างถูกวิธีในจังหวัดที่ขุดพบแล้วเสร็จ ทางเราก็จะนำกลับไปคืนให้

"พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ที่ภูภูมิข้าว อ.สหัสขันธ์ กาฬสินธุ์ ทางกรมทรัพยากรใช้งบประมาณ 35 ล้านบาทดำเนินการ คาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2543 ส่วนที่อ.ภูเวียง ใช้งบประมาณ 20 ล้านบาท ซึ่งทางกรมฯจะประสานกับ ททท. คาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2542-2543"

วงการไดโนเสาร์ทุกวันนี้มีความก้าวหน้ามาก มีการค้นพบไดโนเสาร์ที่ใหม่และที่สวยที่สุดในโลก อยู่แทบทุกปี ช่วงที่ไซอาโมไทแรนนิส อีซานเนซิส กำลังโด่งดังไปทั่วโลก จึงน่าที่ทุกฝ่ายจะร่วมมือกันเร่งรีบทำอะไรๆ ที่จะเกิดประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าด้านนี้ต่อการท่องเที่ยวของบ้านเรา และต่อท้องถิ่นภูเวียง 'บ้านเก่าไดโนเสาร์' มากกว่าที่จะงัว 'แย่งกระตูก' จนไดโนเสาร์ภูเวียง 'ตกสมัย' ในระดับโลกแต่เรายังไม่ได้ทำอะไรกันเลย.

.....
หมายเหตุ : ชื่อเรียกเป็นภาษาไทยยังสับสน มีทั้ง ไซอาโมไทแรนนิส อีซานเนซิส, สยามโอไทแรนนิส อีซานแอนซิส หากอ่านตามรากศัพท์ อังกฤษน่าจะเป็นอย่างแรก

ย้อนรอย 'ไดโนเสาร์ภูเวียง'

ซากกระดูกไดโนเสาร์ขนาดต่างๆ ที่ถูกขุดค้นพบในอุทยานแห่งชาติภูเวียง

ปี 2519 คณะสำรวจแหล่งแร่ยูเรเนียม กรมทรัพยากรธรณี พบกระดูกท่อนหนึ่งยาวประมาณ 1 ฟุตโดยบังเอิญ ที่บริเวณห้วยประตูตีหมา ในเขตป่าภูเวียง จากการตรวจสอบร่วมกับนักโบราณคดีชาวฝรั่งเศส จึงทราบว่าเป็นซากฟอสซิลของไดโนเสาร์กลุ่มซอโรพอด (Sauropod-ไดโนเสาร์กินพืช) คล้ายพันธุ์ที่พบในอเมริกา นับเป็นการค้นพบซากไดโนเสาร์ครั้งแรกในเมืองไทย

ต่อมามีการตั้งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านโบราณวิทยา ชาวฝรั่งเศสมาร่วมวิจัยด้วย จนเกิดโครงการ 'ความร่วมมือปฏิบัติการวิจัยสัตว์มีกระดูกสันหลังโบราณระหว่างไทย-ฝรั่งเศส' ขึ้น เพื่อสำรวจฟอสซิลสัตว์โบราณ ซึ่งหมายรวมถึงฟอสซิลไดโนเสาร์ที่ภูเวียงด้วย

จากปี 2524-2537 มีการขุดค้นพบซากไดโนเสาร์จำนวน 9 หลุม หลุมแรกพบบนยอดประตูตีหมา (422 รทก.) พบฟอสซิลท่อนขาขนาดประมาณ 1 เมตร 2 ท่อน ของไดโนเสาร์กลุ่มซอโรพอด ซึ่งคาดว่าจะมีขนาดความยาวถึง 15 เมตร คอยาว หางยาว เดินด้วย 4 เท้า อยู่ในยุคจูราสสิกตอนปลาย ประมาณ 130 ล้านปีมาแล้ว

นอกจากนี้ยังได้ขุดค้นพบฟอสซิลไดโนเสาร์พันธุ์ใหม่ ซึ่งได้รับการตั้งชื่อว่า 'ภูเวียงโกซอรัส สิรินธรเน่' เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

การขุดค้นที่หลุม 9 เมื่อเดือนสิงหาคม 2536 พบซากไดโนเสาร์พันธุ์กินเนื้อเป็นหลุมแรกและหลุมเดียว ซึ่งก็คือไทแรนโนซอรัส พันธุ์ไซอาโมไทแรนนิส อีซานเนซิส ที่มีอายุ 120-130 ล้านปี ซึ่งถือว่าเป็นซากไดโนเสาร์พันธุ์ไทแรนโนซอรัสที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในโลกเท่าที่มีการขุดค้นพบในโลกปัจจุบันนี้

สำหรับอุทยานแห่งชาติภูเวียง จ.ขอนแก่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบายให้กรมป่าไม้สำรวจป่าภูเวียงและได้ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2534 นับเป็นอุทยานแห่งชาติแห่งที่ 71 ของประเทศ มีพื้นที่ประมาณ 325 ตารางกิโลเมตร หรือ 203,125 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่เขตติดต่อ 3 อำเภอคือ ภูเวียง, ชุมแพ และสีชมพู มีนายอุดมศักดิ์ สุพรรณพงศ์ เป็นหัวหน้าอุทยานคนแรกและคนปัจจุบัน

ลักษณะภูมิประเทศของอุทยานแห่งชาติภูเวียงมีลักษณะรูปร่างคล้ายปล่องภูเขาไฟ หรือกระทะคว่ำ ส่วนกว้างสุดวัดจากทางทิศใต้ประมาณ 35 กิโลเมตร ส่วนแคบที่สุดวัดจากทิศตะวันออกสู่ทิศตะวันตกประมาณ 20 กิโลเมตร พื้นที่ตอนกลางมีลักษณะเป็นที่ราบ ล้อมรอบด้วยพื้นที่ตอนลาดและเป็นภูเขา มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางตั้งแต่ 210-484 เมตร ตรงบริเวณยอดภูเวียงด้านตะวันตกเฉียงใต้

ลักษณะทางธรณีวิทยาพบว่า ลักษณะหินเป็นกลุ่มหินโคราช รูปสี่เหลี่ยมของพื้นที่เป็นผลจากการเคลื่อนไหวของเปลือกโลกในช่วง 65 ล้านปีก่อน มีผลให้เกิดการหดตัวของหินทรายชุดโคราชโดยทั่วไป หินบริเวณภูเวียงถูกบีบให้เป็นแอ่ง แรงบีบทำให้เกิดการเคลื่อนตัวของชั้นหินและหินแตกหักในแนวเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือ

หินชุดโคราชนี้ประกอบด้วยหินทรายเม็ดละเอียดและเม็ดหยาบสลับกันหลายชั้น หินทรายเม็ดละเอียดซึ่งสลายตัวง่ายจะถูกทำลายกลายเป็นดินไปสะสมในที่ต่ำ ส่วนหินทรายเม็ดหยาบซึ่งจับตัวกันแน่นจะทนทานต่อการสลายตัวมากกว่าก็ยังคงเป็นชั้นขาล้อมรอบแอ่งภูเขาไฟหินอยู่ปัจจุบัน